

Pollikai napilap.
Megjelenik (vasárnap és
húsvétnap kivételével)
mindennap délután
4 órakor.
Szerkesztőség és ki-
adó hivatal:
Via Ciotta 28.
Telefon sz.: 778
Szám 4 fillér,
vidéken 6 fillér.

FIUMEI HIRLAP

Előfizetési ár:
Helyben házhoz hordva
Egy hónapra . . . 1 k. 20 fill.
Negyedévre . . . 3 k. 80 fill.
Vidéken, postai szétkü-
désel:
Egy hónapra . . . 1 k. 80 fill.
Negyedévre . . . 5 k. 40 fill.
Hirdetési díj: Egy 4 ha-
sábos nonpareille sor 10
fillér. Hivatalos hirdeté-
sek egy sor 20 fill.

Béke-csiszárok.

A magyar történelemben a béke-csiszárok nevezetes szerepet játszottak. Több húst és vért adtak el a magyar testéből, mint amennyit a világ minden béke-csiszára megér. Nem volt Rákócynak, Bocskaynak, Damjanichnak olyan győzedelmes csatája, hogy a csiszárok meg ne jelentek volna a kezdetek volna béketraktát a némettel. Annyira, hogy csatamezőink, hol a magyarok virága elhullott, nem oly nevezetesekek és ismertek, mint a trakták nevei. A soproni traktá, a pozsonyi traktá, a szatmári traktá mind azt jelenti, hogy a béke-csiszárok ott szedték le a bőrt a magyar emberről.

Ha béke volt, a csiszárok mozgalomban dolgoztak, ha verekedtünk — ott settenkedtek a csatátér háta mögött, mint a hiéna vagy a keselyű. A cápának is van egy ilyen kísérője, egy hal faj, mely a cápa hulladékából él — a magyarnak is ilyen dög-váró hala a béke-csiszár, mely a tépett bundánkból kiszivárgó vért nyalogatja s a hulladékból kotor ki magának pozíciót, érdemjelt és üzletet.

Fiumében is összeült a béke-traktá. A főkönyv mellett érdemben megöszült gyáros, a vállalatánál magasabb politikai célokra törő vállalkozó, derék fűszeres, a nebulók előttnagyra nőtt tekintély, a professzor s ilyen vidám alakok ahelyett, hogy kalábert játszanának, ami szintén elég bonyonyult játék, neki ülnek s olyan játékba kezdenek, amihez sem előképzettségük, sem életük jogot nem ad.

Ami a dolgok velejét illeti, joghoz, közjoghoz, autonomiához nem igen érhetnek, hiszen soha sem volt közük hozzá. A mai helyzet előzményeit némelyikük ismeri a távlatból, ha ugyan már lakik ott pár éve — de soha azelőtt még csak közel sem engedték őket a politikához viszonyaik. A malom alatt vidám dolog politizálni — de az a bolond malomkerék még bele talál kapaszkodni a kabátjuk végébe s a levegőbe hajtja őket.

Ugyan mit szólna ahhoz az a derék férfiak egyike, ha be mennek üzletébe, irodájába, gyárába, vagy szobájába s frissen vasalt ünneplő ruháját csizmatakaritónak vagy cipőtörölőnek nézve, azt a műveletet elkövetném ruhájukon, mit máskor a lábtörölőn szoktam elkövetni.

Bizonyára felháborodna a csiszár ur.

S ezt teszik ők, mikor személyes ambíciójuk kielégítése végett béketraktára ülnek össze.

A magyarságnak semmi háboruja nem volt néhány talián datolya-áruval. Néhány hóbortos alak nyelvét öltögeti felénk, néhány kiporolatlan hátú suhanc nem szőlőt lop a kofától, hanem a trieszti irredentisták maszkját lopja el s handabandázik — ez az egész. A hóbortos datolya-árust nyakon csipi nemsokára az államrendőr, a suhancok háta pedig vessző után viszket. Nem traktá kell csiszár urak, hanem erős kéz, amely őket is vissza viszi oda, a honnét nem kellett volna előbujniok.

S mivel a jogi helyzetről nem igen tiszta a véleményünk, tessék figyelembe venni az alkudozás közben, hogy a fiumei autonomia városi autonomia csupán és semmi-féle államjogi extravurst. Most, a mint belemennek csiszárkodás közben abba a tévhitbe, hogy a magyarságot békítik ki Fiumével, kifutott lábuk alól a józan emberek földje.

Mit gondolnak, ki venné gondozásba azt az urat, ha mindjárt előkelő csiszár is, a ki kezébe venné a dolgot, hogy a magyarságot kibékítse a nemzetiségi Brosival, a ki azt merné mondani, hogy a kolozsvári főispán menjen békét kérni a Mátyás király szobrát bepiszkító román suhancokhoz. Kivetnék ugy Kolozsvárról, hogy repülne Oláhországig.

S itt tekintélyes magyar ember dobja oda az üzleti világban szerzett becsületét!

Horvátulzó s autonomista felhasználja azokat a sajnálatos hiányokat, a miket botló, de derék emberek a 67-es törvényben elkövettek s tökélet kovácsol a magyar Fiume ellen.

Belekapaszkodnak a provizóriumba, a hiányos magyarzatba, a ki nem terjesztett polgári perrendtartásba s ilyen lehetetlen alapon akarják maguknak vindikálni a magyar területet.

Azt elfelejtik, hogy a székelyföldön még József császár idejéből való császári parancs van érvényben, hogy Erdélyben osztrák törvény volt nemrégiben ur a sajtó felett — s még sem kovácsolt senki tökélet a különállóság érdekében. De ne bocsátkozzunk itt olyan discussiókba, amit minden józanészű magyarnak éreznie és tudnia kell s rettenetes korlátolt az a magyar koponya, amely magabaszedi az autonomisták lázas rémképeit s elhiszi a derék olasz organum

ama kijelentését: — „Fiumét még ember nem hódította meg.“ Holott ugy vándorolt egyik gazda kezéből a másikba, mint egy mágnásbirtok s azóta van autonomiája városi dolgokban, amióta magyar!

S ha ezt ismerik, csiszár urak, van-e lelkük szóba állani e társasággal, mivel ~~őszintén~~ beszélni nem is lehet, hiszen hazug maga a lényük s károsított az alap, a melyen állanak! Mi születhetik ott, hol az egyik oldalon örvöngők állanak, a másik oldalon beteges ambícióban szenvedő tudákosok s politikailag abszolute járatlanok?

Olyan kavarodás, amelynek a vége keserves lesz rettenetes. Nekünk magyaroknak nem kigyóbőrünk van, amit kormányok és kormányzók változásánál elcserélhetünk. A mi bőrünk a medve bundája. Ha el akarod venni, vagy belepusztul a medve is, vagy felbődül és szörnyet harap!

Csiszár urak, a mennydörgős mennykő megbizásából képviselik maguk a magyarságot!

Wekerle a királynál. A magyar miniszterelnök ma a király elé megy kihatalásra s jelentést tesz a magyar politikai helyzetről. Holnap érintkezésbe lép Beck osztrák miniszterelnökkel s megtartják a közös miniszteri konferenciát, amelyen megállapítják a közös költségvetést, a delegációk egybehívásának idejét s egyuttal döntenek a delegációk elé szánt előterjesztések felett. A miniszterelnök vasárnap érkezik vissza Budapestre, a hol hétfőn minisztertanács lesz az 1907. évi magyar állami költségvetés tárgyában. A hétfői minisztertanács alkalmasint egész napon át tart, mert a jövő évi költségvetést ez alkalommal teljesen le akarják tárgyalni.

L'artiglieria degli honved e le scuole.

Noi siamo, naturalmente, figli idolatri della nostra patria, siamo ungheresi nel fondo dell'anima; ungheresi nel pensiero, nel cuore, nella vita. Ma il nostro culto, di cui andiamo orgogliosi, non è cieco. Anzi l'amore immenso che portiamo alla nostra madre dilettissima accuisce la nostra mente, c'ispira a sollecitudine della sua grandezza, della sua prosperità, del suo onore soprattutto, ci sprona ad un esame attento, assiduo diretto a vedere se essa sia o meno indirizzata su quella via che conduce alla meta sospirata dalla nazione. L'affetto stesso sconfinato che ci anima ci rende giudici severi e inesorabili di tutti gli atti che ci sembrano non corrispondenti all'intento elevato da cui devono essere mossi; degli uomini che non vogliono o non sanno battere la via suaccennata e sia per la loro insipienza o perchè sacrificano spudoratamente, vergognosamente i grandi inte-

ressi della patria al loro infame egoismo, o alla vigliacca piaggeria verso chi non può avere soprattutto a cuore la prospera grandezza dell'Ungheria, poichè ha o crede avere troppi altri interessi da tutelare che con quelli dell'Ungheria si trovano spesso in antagonismo.

Ma veniamo all'argomento. Abbiamo dinanzi il progetto di bilancio preventivo dello Stato che sarà presentato alle Camere appena aperto il Parlamento. Due parti del complessivo bilancio richiamano in speciale modo la nostra attenzione e c'inducono a considerazioni assai dolorose, che la stessa infinita carità di patria ci fa un sacro dovere di esporre senza ambagi, quand'anche ci dovessero venire rimproveri da coloro che s'illudono l'apparenza valere quanto la realtà e bastare l'affermazione assiduamente ripetuta che un paese è grande e prospero perchè realmente lo sia.

Attirano dunque specialmente la nostra attenzione il bilancio così detto della difesa del paese — degli honved — e quello dell'istruzione. Eo diciamo subito coll'angoscia nell'anima. Noi ungheresi andiamo superbi della nostra coltura; ma ohimè, su questo campo se v'è dell'oro purissimo di coppella, v'ha, pur troppo, molto più orpello, specie per ciò che riguarda la coltura popolare. E dev'essere sventuratamente così, quando si spendono tanti milioni per cannoni e così pochi per l'istruzione.

Il bilancio della difesa segna per l'anno finanziario p. v. un aumento di 21 milioni e mezzo di corone; tutti per l'acquisto di cannoni per l'artiglieria degli honved che sarà in breve istituita. Ventuno milioni e mezzo! Ma malgrado questa così enorme spesa quale sarà l'artiglieria che sarà data agli honved? Le trattative che corrono, le notizie che trapelano di mezzo al segreto in cui le trattative stesse sono tenute fanno supporre che i cannoni di cui l'arma degli honved sarà fornita sono cannoni di vecchio sistema appartenenti all'esercito comune, di cui l'amministrazione dell'esercito stesso va liberandosi. L'Ungheria quindi, dopo avere in buona parte contribuito alla compra di quei cannoni, li ripagherà ora nuovamente a ben salati per avere un'artiglieria, diremmo così, parodiaca, poichè formata di strumenti smessi che non potranno resistere a quelli del nemico, poichè assolutamente sott'ogni aspetto inferiori.

E al possesso di cotesta artiglieria, che in fondo, non sarà altro che una lustra, viene sacrificata la coltura nazionale.

Sacrificata la coltura nazionale, pur troppo, e la ragione è chiara; poichè se si spendono tanti denari per dare allo stato l'ironica apparenza di una forza, non si possono spendere molti denari per le scuole popolari. Veramente di queste il numero non è piccolo; ma perchè la scuola popolare compia la importantissima e vitale sua mis-

sione non basta che ci sia, bisogna che sia messa nelle condizioni necessarie a renderla atta a questa nobilissima missione di diffusione della scienza nei suoi elementi più utili e più pratici e nella sua opera di educazione nazionale. A questo scopo occorre soprattutto che il maestro sia abile e invogliato al lavoro, e che la scuola sia fornita di mezzi d'insegnamento, e lo sia riccamente e dei migliori e quindi più efficaci. Invece che cosa vediamo? Vediamo l'opposto di ciò che si vede nei paesi che hanno il vanto di una coltura veramente diffusa, ove un analfabeta non cretino è una cosa rara così che l'analfabetismo è completamente sparito: vediamo i maestri miserissimamente pagati.

La paga minima di un maestro popolare è di 1000 corone; ma chi si dedica al magistero, prima di pervenire a questo magrissimo emolumento, deve fare un lungo e faticoso tirocinio. Ora, che cosa sono mille corone all'anno, date le condizioni presenti di vita, sia pure in un villaggio? Si può immaginare, pagato così, che il maestro si possa dedicare al nobile ufficio suo, spoglio di penose preoccupazioni, coll'animo sereno? Il governo e il Parlamento esigono dai maestri che essi educino la mente dei fanciulli alla grande idea dello Stato ungarico, all'amore della patria. E certo questa è cosa nobile e santa. Ma non si può pretendere che i maestri sieno tutti eroi, poichè ci vuole abnegazione veramente eroica perchè i maestri parlino con entusiasmo di chi li maltratta così crudelmente, li tiene umiliati e affamati.

Stiamo certi Governo e Parlamento ch'essi renderebbero ben migliore servizio alla patria, se pensassero un po' meno ai cannoni e molto più ai mestri, dai quali in massima parte dipende il portare la nazione a quell'altezza intellettuale che costituisce la forza reale, superiore ad ogni altra, d'ogni nazione. Strano, doloroso che ciò avvenga proprio ora che la nazione ha potuto dare sincera espressione della propria volontà, eleggendo rappresentanti che ne simboleggiano l'anima, e mostrano avere in cima ad ogni loro pensiero la grandezza della patria ungarica, la sua assoluta indipendenza. Soprattutto però occorre l'indipendenza intellettuale, e questa non si ottiene spendendo tanto pei cannoni e così poco pei maestri.

Un altro fatto dolorosissimo. Mentre sono assegnati 21 milioni e mezzo pei cannoni, si spendono appena 4 milioni e 750 mila corone per tutto l'esercito degli onved. Questo è prova che i soldati non sono troppo ben trattati e nutriti e che gli ufficiali sono male pagati.

Ma che, volete fare grande l'Ungheria creando scontenti dappertutto, specialmente là dove sono i fattori principali della grandezza nazionale?

A progressiv adó. Az adóreform szintén egyik bevallott programontja volt a koalíciós kormány. A kormány rég dolgozik is az új adótörvényen s hír szerint már novemberben készen is lesz az óriási munkával. Wekerlének, állítólag minden törekvése oda irányul, hogy az új törvényben, amely ponton csak lehetséges, érvényesítse a fokozatosság elvét. Az új törvény részleteiből annyit már

megtudtak, hogy például a másodosztályú kereseti adót végképpen el fogják törölni. A földadó dolgában is új kulcsot keres a kormány, de ez már nehezebb kérdés a kataszter miatt. Egyebekben a kormány a progressziót tartja szem előtt.

Sutor ne ultra crepidam.

A községi választások előtt állván, nem árt néhány szót a községi képviselői tagok pártállására vonatkozólag megjegyezni. A város- és község-házaknak az a közös hiányuk, hogy magukat parlamentnek tekintik. Vonatkozik ez az állítás legfőképpen Fiume város-házára, mit tagjai parlamentnek tekintenek s nem hogy a fiumei közügyeken törnek a fejüket, a nagypolitika-csinálásban jár az eszük, meglehetősen kis szempontoktól vezérelve, nagyon gyöngy lábán.

A politikai szárnypótlások hosszú sorozata képezi a reprezentanza működését. Amiért élnie kellene, a városi ügyeknek adminisztratív uton való elősegítése: másodrangu kérdés a fiumei kisdad parlamentben. A politikai akarnokok mosolyra méltó iparkodásai azonban nagyon sokat ártanak a városnak. Amíg a képviselőtestület politizál, súlyos a város a gyatra közüntézményeknek repedező oszlopain.

A mostani székesfővárosi községi választások előtt Polónyi Géza igazságügyminiszter kijelentette, hogy nem szívesen nézi, ha a városatyák politikai pártokat képeznek. Eltekintve, hogy Polónyi Géza politizált a város-házán a legtöbbet képviselő és fiskális korában, hajszálíg igaza van, mikor ez a kívánsága.

A városatyák adminisztratív politikát üzzenek; a nagypolitikához nincs hivatottságuk és joguk, figyelemben tartva a kötelességük sarktételeit, mely arra inti őket, hogy a város adminisztratív ügyeit ápolják, a parlament védő szárnyai alatt, hol elvégzik helyettük azokat a politikai kérdéseket, melyek a megfelelő városokat érdeklik. A politikai kérdések tehát ehhez tartoznak és nem a község-házakhoz. Jogosultsága politizálnia ennek csak akkor lehet, ha a parlamentet az abszoluturalom erőszakos, tehát törvénytelen fegyverei elnyomják. Akkor is az ország védelmére cselekszenek az ugyszólván parlament-csoporttá emelkedett község-házak. De felesleges ezt a működést végezni akkor, mikor az országnak megvan a törvényes miniszterium, parlamentje, mikor ugyanis végső fórumai a helyi érdekű politikai határozatnak.

Az a nagyzási hóbot, mely a képviselői tagokból politikussá fujja fel a városatyát, mindig árt. Annak kis kérdés egy utcakevezés ügye, vagy a mészárszékek feletti örökös a tisztaság szempontjából. Az ő lelke magasabbra röppen, oly politikai szférákba, melyben a város érdekeinek kevés táplálékot találhat. Fiume városa is mélyen gázol abban a vétékben, hogy az adminisztratív ügyei helyett a nagy politikával foglalkozik. Megjövő törvények felett ítélkezik, határoz, a mellett pedig el van hanyagolva kórháza, mentőállomása, rendőrsége, közegészségügye, megélhetési viszonya stb.

Mikor a városi képviselői tagok választásai előtt állunk, hasznos figyelembe venni ezeket a helyzeteket. Arra kell törekednünk min-

den erőnkkel, hogy az ujonnan megalkuló reprezentanza ne politikai hanem adminisztratív parlament legyen, ha már mindenáron parlamentet akarnak benne látni.

HIREK.

— Egy marék föld. A fiumei torre civica boltzatosa kapualjában a sok érdekes történelmi feliratok közt szerényen húzódik meg egy táblácska. Akkor került oda, mikor még e város igazgatója és képviselője valóban bölcs és hazafias honpolgárok által állott. Ezek a derék ösök jónak látták fiaiknak és unokáiknak emlékében látható jellel is a városi toronyba illesztett táblával megőrizni azt az eseményt, hogy a koronázási dombhoz Fiume városa is, *mint a magyar állam teste*, küldött egy marék földet. Ott vegyült össze e marék sivar karszti föld a pesti Ferenc Lószef téren felállított dombban a közös haza többi áldott humuszával, valamiként összeforrott akkor a fiumei olasznyelvű honpolgárok államhűsége, őszinte magyar testvérszeretete is a Karszton tuli honfitársakéval, magyar testvérekével. Ez a város életében nagy esemény, ezek a boldog szép idők, a magyar államhoz és a magyar királyhoz kitartó hagyományos hűség, ismétéljük, akkor voltak s uralkodtak a fiumei keblekben.

És ime, alig mult el egy emberöltő, mennyire megfordult itt a világ! Annak a városnak, mely mindig tüntetett nemcsak hazug külsőjellel, de lélekben is magyarhűségével, — annak a városnak hivatalos képviselője, egy friuli kalandor, a gyermek-politika és értelem nélkül való handabandázásainak prototípusa, vakmerően sürgönyöket küldöz a magyar haza s a magyar hirályi ház nyílt ellenségeinek, az olasz irredentáknak trieszti kongresszusára! És a népe és a „sajtója” tapsol neki e háza- és felségáruhához és az alkotmánypárt, mely pedig kissé boszantólag is erősen tüntetget loyaltásával, megtüri szó nélkül még mindig kebelén ezt a kicsi karszti viperát, melyet szét kellene tipornia, ha . . . Ejh, de hagyjuk az unott rekriminációkat! Nyuljunk tetekhez! Egy *indí ványt* küld hozzánk lapunk egyik barátja, azzal a kéréssel, jutassuk el illetékes helyére — a reprezentanzához. Megtesszük, már csak azért is, mert meg vagyunk róla győződve, hogy *ennek az indítványnak* nagyon meg fog örülni ez az igen tisztelt fiumei korporáció.

Az ő szívéhez szól, az ő szívéből való. Ugy szól tudniillik ez indítvány, hogy a torre civica alól távolítsák el a koronázási dombhoz küldött marék föld emléktáblája s helyébe *aranylapon örökítségük meg Zanella Rikárd trieszti sürgön.* Természetesnek s nagyon helyén valónak tartjuk ez okos indítványt, mert ha egyszer Zanella Rikárd trieszti táviratában Olaszországnak s a Savoyai-háznak ajánlotta föl Fiumét és ezért őt még csak perduellionális perbe se fogták, csak történelmi hazugság s egyben a jelen állapotoknak meg nem felelő emlékeztető lehet az a táblácska ott a torony alatt. Hazudja csak Fiumét Magyarországának s a Habsburg-háznak, mint ilyen égbekiáltó történelmi falsum tehát eltávolítandó. Reméljük, Zanella „ur” és a fiumei reprezentanza tudni is fogja kötelességét, ha — következetes akar lenni önmagához.

— Zágráb szenzációja. A horvát fővárosból telefonozák: Zágráb előkelő köreit napok óta egy szenzációs ékszerlopás részletei foglalkoztatják. A tolvaj egy igen jónévi zágrábi nagykereskedő, háztulajdonos és hajóvállalkozó felesége, a károsult pedig Zágráb több nagyobb ékszerkereskedője. A Zágrábban jól ismert *Zirner* ékszerkereskedő üzletébe, a mely az Jlica 10. szám alatt

van, néhány nap előtt beállított K. József felesére s egy gyűrűt akart kicserélni. Az ékszerész több gyűrűt rakott az asszony élé, a ki végre is csere és vásárlás nélkül távozott. Az ékszerkereskedő hamarosan rájött, hogy az urinő egy nagy értékű gyűrűt ellopott. Egy másik ékszerésznel egy hamisított gyémántu fülbevalót cserélt el egy nagyrékű butonnal, egy harmadiknál karkötőt lopott, egy negyediknél pedig ismét gyűrűt.

Az ékszerészek, mikor egyenkint észrevették a lopást, nem tettek feljelentést az asszony ellen, annál is inkább, mert biztak benne, hogy férje megfizeti az eltulajdonított ékszerek árát. Ez azonban meztagsa a fizetést, mire a megkárosított ékszerész feljelentéssel éltek. A nyomozás folyamán aztán megállapították, hogy a tolvaj urinő kleptomániában szenved s minthogy időközben a férj az ékszerészekkel kiegyezett, ezek a felesége ellen tett feljelentést visszavonták. A szerencsétlen asszonyt a rendőrségnél lefényképezték s most a zágrábi rendőrség oly irányban folytatja a nyomozást, vajjon másutt is nem-e követett el K-né hasonló lopásokat.

— Tanárgyűlés Fiumében. A „kereskedelmi szakiskolai tanárok országos egyesülete” október 4-én, Fiumében tartja közgyűlését. A közgyűlés kezdete délelőtt 10 óra, tárgysorozata: Elnöki megnyitó beszéd. Főtitkár jelentése. Pénztáros és a számvizsgálók jelentései, a jövő évi költségvetés. Szerkesztő jelentése. Hajnal Dávid dr. előadása: „Kereskedelmi szakiskolai tanárok a gyakorlati életben.” Szemlény Nándor előadása: „Kereskedelmi iskolai tanárok tanulmányutjairól.” Mittelmann Nándor tervezete a tanárok segélyalapjának megteremtéséről. Albizottsági jelentés az áruismereti gyűjtőközpont szervezetéről Indítványok. Szavazás megejtése. — Szakelőadások d. u. 4 órakor. Eddig bejelentve: Dancsházy Gusztáv: Ifjusági tanulmányutak. Dr. Száhlender Lajos: Az áruismereti gyakorlatokról. Fodor Lajos: Az iskolák szerepe a magyar iparpartolásában.

— La linea dell'Africa orientale. Il Lloyd austriaco, in seguito alle manifestazioni partite da tutti i circoli interessati tanto del commercio, che dell'industria, ha deliberato di mantenere provvisoriamente il servizio per l'Africa orientale, limitandolo al trasporto di merci e riducendo il numero dei viaggi, che attualmente è di 12.

Il nuovo contratto col Lloyd austriaco verrà presentato la prossima settimana al Parlamento.

— Barca capovolta - tre anegati. Il piroscifo dell'Ungaro-Croata „Bakar”, reduce dai paesi del Vinodol, scorse nelle acque di Portoré una barca capovolta. Si direbbe subito verso di essa e rimessala nella posizione naturale, si trovò dentro il cadavere di un signore che poscia si seppe essere ungherese. Nella barca dovevano trovarsi un altro signore pure ungherese ed il barcaiuolo, dei quali però non si trovò traccia. I cadaveri dei due disgraziati devono essere stati trasportati dalla corrente.

Pel momento non siamo in grado di dare ulteriori particolari.

— Ingyen szállítás a Cunard hajókon. Az „Adria” igazgatósága figyelmezteti a magyar gazdákat és iparvállalatokat ama szerződéses kedvezményre, hogy a Fiuméből New-Yorkba közlekedő Cunard magyar-amerikai vonal gőzösei magyarástermelési és iparcikkekből díjmentesen szállítanak mintaküldeményeket Fiuméből New-Yorkba. E mintaküldeményeknek sulya egyenkint összesen tíz tonná, térfogata tíz köbméter azonban meg nem haladhat. Mindazon érdeklődők, a kik ezt az előnyt igénybe akarják venni, forduljanak az „Adria” m. kir. Tengerhajózási Részvénytársasághoz, mint a „Cunard Steam Ship Company Limited” magyarországi helyetteséhez.

— **A Stabilimento Tecnico Triesztino gyásza.** A trieszti hírhedt hajógyárnak, mely rossz hajókkal elárasztotta a fiumei Ungaro-Croatát is, gyásza van. *Mollier* Ede mérnök, a Stabilimento Tecnico Triesztino igazgatója, tegnapelőtt a bajorországi Chiem-tó mellett 78 éves korában meghalt. *Mollier* egy francia emigráns-családból származott, amely a rajnai Pflzban telepedett le, a honnét Molier 1860-ban hívták meg a trieszti hajó- és gépgyárhoz. A hatalmas gyártelepet 1897. decemberéig vezette. *Mollier* egyike volt a legkiválóbb hajótechnikusoknak. Az ő vezetése alatt építették a „Custoza”, „Radetzky”, „Tegetthof”, „Kronprinzessin Stephanie”, „Kaiserin Elisabeth”, „Wien”, „Budapest” és „Kaiser Karl VI.” hadihajókat és az osztrák Lloyd-társaság leghatalmasabb gőzöseit. Oda, az osztrákoknak, bezzeg jó hajókat épített.

— **Magyarok katasztrófája a tengeren.** Az Ungaro-Croata „Bakar” nevű hajóját szomorú eset tartóztatta föl utjában ma délelőtt Veglia szigeténél. A „Bakar” a tenger hullámai közt hánykódva felfordult bárkát vett észre s azonnal mentésére sietett. A felfordult bárkában egy férfi holttestét találták, a hullámok közt pedig még másik kettőt. A bárkát Portoréba vontatta a „Bakar”, a hol megállapították, hogy a három szerencsétlenül járt férfi magyar volt, valószínűleg kirándulást tettek a tengeren, a hol az erős szél felfordította a gyenge bárkát s mind a három utasa a tengerbe fullt. Kettőt a hullámok elsodortak, egyikük pedig ott fuladt meg a felfordult bárkában.

— **A sztrájkok rekordja.** Eszéken olyan sztrájk ütött ki tegnap, a melyhez hasonló egy sem esett még meg az ipar történetében. Megnyitottak ugyanis egy új gyárat s annak munkásai rögtön — sztrájkba léptek. A fura esetet így írják meg Eszékről:

Tegnap avatták fel az ujonan megalkult cukorgyár helyiségeit. Az ünnepségek csendes lefolyását azonban kellemtelen incidens zavarta meg. A még fel sem avatott gyár munkásai ugyanis mindjárt sztrájkba is léptek és így a gyárnak csak kisebb részét mutathatták be üzemben. A gyár hétfőre tette a munkások fizetését (hogy a munkások a nagy gondosságot igénylő munkánál józanan legyenek) de a munkások szombaton kérték a kifizetést. Fizetésüket meghaladó előlegeket kínáltak nekik a gyárvezetőség részéről, de azt nem fogadták el, majd a kikötött munkabérenél nagyobb bért is követeltek. A gyárvezetőség tegnap az összes munkásokat elbocsátotta és most eljelen új munkásokat kénytelen szerződtetni.

— **Un corso di lingua ungherese.** Col 2 ott. viene riaperto un corso serale gratuito di lingua ungherese, organizzato per gli adulti nella r. scuola elementare maschile di Via Ospedale. Le iscrizioni si terranno dalle 11 alle 12 a. m. nella Direzione della scuola. Al 5 ott. dalle 7 alle 8 di sera si terrà la lezione.

I partecipanti saranno divisi in due gruppi: principianti o provetti.

Le lezioni si terranno due volte alla settimana, cioè il martedì e il venerdì dalle 7 alle 8 pom.

— **Az osztrák kéz.** Már megint törtvet az osztrák gyűlölet és kapzsiság a magyar sikernek. A milánói kiállítás magyar pavillona bámulatba ejtette az egész civilizált világot a magyar iparművészet virulása felől, csak az osztrákok keblében támasztotta föl az irigység és kapzsiság gonosz érzetét. Meg a kapzsisá-

gét. Mi lesz velünk, döböntek meg a svábok, ha a világ ennyire meg találja ismerni, hogy van magyar ipar is! Ezért — felgyújtották a gyönyörű pavillont, a kiállítás remekét. A magyar állam áldozatkészségéből aztán fényes madárnál gyorsabban új életre kelt hánvaiból a magyar pavillon, szebbre, dúsabbra. Az osztrák kéz pedig újra fölemelkedett ellene, hogy másodszer is elpusztítsa. Milánóból ugyanis azt jelentik, hogy az újra felépült magyar pavillon ellen ismét gyújtogatási merényletet követtek el. Éjjel négy ember a pavillon egyik oldalánál petroleumos rongyokat helyeztet el s épen megakarták gyújtani, midőn az ő észrevette őket s társaival együtt üldözőbe fogta. A merénylők közül három megszökött, de egyiket sikerült elfogni, akit átadtak a rendőrségnek. A kiállítási megbízott azonnal jelentést tett az olasz hatóságnál, mely a vizsgálatot megindította. A magyar kormánybiztosság pedig intézkedett, hogy a legmesszebbmenő éjjeli őrizet alkalmaztassék, hasonló esetek meggátolása végett. Ezen esemény folytán a magyar kiállítás külön ünnepies megnyitásának terve változást szenvedett. Igaz ugyan, tervbe volt véve, hogy Kossuth Lajos Tódor nyissa meg a kiállítást, melyhez a magyar kormánybiztos a kiegyezési tárgyalások miatt most nem utazhatik el.

— **Belle arti.** Il pittore ungherese, signor Paolo Hevessy, distinto artista, apre col 1.º ottobre una scuola di pittura, arte di cui egli ha dato splendidi saggi, scuola precisamente di disegno e di pittura dal naturale.

Il suo studio trovasi in via Caserma N.º 5.

Alla scuola ci si può iscrivere la domenica dalle 11 alle 12; gli altri giorni dalle 4 alle 5 pom.

Nello studio v'è una notevole esposizione di quadri che si possono visitare e anche, piacendo, comperare.

— **A kodifikátor.** A fiumei kereskedelmi és iparkamara elhatározta, hogy a magyar betegsegélyző pénztárak központosítása érdekében egy törvényjavaslatot szerkesztet, hogy azt Magyarország minden betegsegélyző pénztára magáévá tegye. A gondolat dicséretes, hanem a megvalósítására már olyan eszközt találtak, mely nevetésre ingerelné Niobet is. A törvényjavaslat elkészítésével Zanella Rikárdot bízták meg, kinek lelkerre költötték azt is, hogy azt a javaslatot fogadtassa el a parlamentben is. Elhiszszük, hogy valaminet firkálni fog a jeles honatya, ki egy kifogástalan levelet se tud megírni, de hogy azt a bolondgombát elfogadják a magyar parlamentben, az naiv reménykedése csak azoknak, kik Zanella Rikárdot megbízták a törvényjavaslat elkészítésével.

— **Az Operaházat bezárják.** Az Operaház zene- és énekarának és műszaki személyzetének ismert sztrájkmozgalma tegnap jelentős fordulatot vett. A személyzet kimondotta, hogy ha vasárnapig illetékes helyről határozott ígéretet nem kapnak arra nézve, hogy az új fizetési rendszer január elsején életbe lép, kimondják a sztrájkot. A belügyminisztérium és az Operaház igazgatósága már teljesen számolt is e végső esettel és bizonyos, hogy hétfőn bezárják az Operaházat. A személyzet sztrájkjára az igazgatóság azzal fog felelni, hogy még aznap pályázatot ír ki az összes állások

betöltésére. Így legrosszabb esetben hat hét mulva újra megkezdhetik a próbákat és két hónap mulva újból megnyithatják az Operaházat. Az Opera bezárása miatt nem nagyon keseregnek. Ez a műintézet az idegen kultúra uszályhordozója volt mindig a magyar fővárosban, nemzetközi csalogányokat tartott ki horribilis fizetésekért, a kik még annyi fáradságra se méltatták a magyar publikumot, hogy azt a néhány szerepet, a mit évenként beverkliztek, magyarul énekeltek volna el. Igazgatását is állandóan idegen vándormuzikusok ragadták magukhoz.

— **Lopás a vasuton.** Jagodnik Artur államvasuti raktárnok Zágrábból volt visszatérőben és az éjjeli személyvonat egyik harmadik osztályú fülkéjében helyezkedett el. A fülkében csak ketten voltak s hamar ismeretséget kötöttek. Mindkettőjükön az álom kezdett erőt venni és azzal biztatva egymást, hogy nyugodtan alhatnak, hiszen csak ketten vannak, senki sem zavarja őket, el is aludtak. Jagodnik jól aludhatott, mert csak Lics állomáson ébredt föl. Ekkor észrevette, hogy pénztárcáját, a melyben negyven korona volt, kilopta utitársa a zsebéből. Egyetlen utitársa pedig már nem volt a fülkében.

— **Kerékpárverseny Fiume és Trieszt között.** A fiumei munkások kerékpáros egyesülete vasárnap kerékpárversenyt rendez Trieszt és Fiume között. Az ut hossza 93 kilométer, amelyet 4 óra 30 percen belül kell megtenni. Aki 3 óra 30 percen belül teszi meg az utat az elnyeri a bajnoki címet és vörös selyem bajnoki szalagot kap. A versenyre három aranyozott ezüstérem és egy ezüstérem van kitűzve. Aki Majetich P. 3 óra 13 perces rekordját eléri, az első díjon kívül még két aranyérmét és egy kétdolláros bankjegyet kap. Indulás pont déli 12 órakor a trieszti Piazza del Fienóról.

— **A reggeli lapok hírei.** Vonatösszeütközés. A Gráczból tegnap reggel 7 óra 22 perckor onnan elindult postávonat Judendorf állomásánál nekiment egy tehervonatnak. Három személy súlyosan, öt könnyebben sebesült meg.

Főherceg a szultánnál. Konstantinápolyból jelentik, hogy Károly István főherceg és Calice gróf nagykövet tegnap kihallgatáson jelent meg a szultán előtt.

Megostromolt plebános. Stomfáról jelentik, hogy a pánszláv izgatók által fanatizált nép megtámadta Hojszik Imre magyar plebánost. Másfél óráig ostromolták házát, míg végre betörték a plebániára s kihurcolták onnan a plebánost. A tömeg letépte a ruháját s véresre verte.

Felgyújtották a cár villáját. A cár carszkoje-zelói vadászterületén levő villa tegnap este kigyulladt és a benne levő kincsekkel együtt teljesen elégett. A villát kétségtelenül felgyújtották. — Genfben és Zürichben ezerszámsra nyomtak röpiratokat és csempésztek be Oroszországba. Ezek a röpiratok a cár meggyilkolására hívnak fel minden oroszzt, 130,000 koronát ígérve annak, a ki a cárt és 65,000 koronát annak, aki a cárt fiait megöli.

Picquart előléptetése. Párisból jelentik, hogy a hivatalos lap Picquart tábornoknak hadosztályparancsnokká történt kinevezését közli.

Dr. Feles-féle Stomatín a fogakat néhány napi használat után hó fehérré tisztítja. E magyar gyártmány kapható minden drogeriában és gyógyszerárban.

TÁVIRATOK.

Wekerle Bécsben.

Budapest, szept. 29. Wekerle Sándor, miniszterelnök ma délelőtt fél 10-kor látogatást tett báró Beck osztrák miniszterelnöknél és délig ott maradt. A két miniszterelnök a delegáció tárgyalásainál felmerülő törvényjavaslat felől tárgyalt.

Az új államtitkár.

Budapest, szept. 29. Hiteles forrásból jelentik, hogy a kereskedelmiügyi miniszteriumban nem szerveznek még egy államtitkári állást. Többen, hír szerint, Lähne Hugót kívánták adminisztratív államtitkárnak, Burgyán Aladár nevét pedig számításba se vették. Sztérynyi József államtitkár egyébként kijelentette, hogy új államtitkár kinevezéséről szó sincs s amennyiben lesz is, akkor is a kereskedelmi miniszterium tisztikarának kebeléből neveznek ki adminisztratív kereskedelmi államtitkárt.

Szobor leplezés.

Wien, szept. 29. A Deutschermeister emlék-szobrot ma leplezték le Bécsben. Az ünnepélyen jelen voltak a katonai küldötteken kívül az összes főhercegek a trónörökös élén.

Il rimpatrio delle spoglie di Rakoczy e Teleki.

Budapest, 29. — Il dott. Wekerle comunicò alla popolazione della capitale che le spoglie mortali di Rakoczy e Teleki giungeranno a Budapest domenica 28 ottobre. Alla sera dello stesso giorno le bare saranno inoltrate l'una a Cassa e l'altra a Kesmark.

Il presidente dei ministri dice di sperare che la capitale manifesterà la sua gioia perchè si effettui la decisione del re, accolta lietamente circa il rimpatrio delle spoglie mortali di Rakoczy e di Teleki.

L'incendio a bordo del „Nord America“.

Roma, 29. In seguito alla notizia del terribile incendio scoppiato a bordo del piroscafo transatlantico „Nord America“ della Compagnia „La Veloce“, la „Tribuna“, per informazioni avute all'ufficio della compagnia riferisce che l'incendio vi fu una poca entità. L'incendio, dovuto alla spontanea combustione del carbone nella stiva fu subito spento dal personale di bordo e dai passeggeri. Il piroscafo che non aveva rallentato la sua velocità giunse su perfetto orario.

Szerkesztői üzenetek.

N. Ferenc. Budapest. Méltóságod becses, tudakozó levelében nagyon jól sejtji, hogy az a „merénylet“ pusztára gyerekes önreklám akart lenni s az egész maga, a Budapestben is hál'istennek már jól ismert irredenta kalandor taláta ki s fujta föl nagygyá. A való tényannyi volt benne, hogy ugyanbban a házban, ahol az illető ur lakik, lakik egy szemrevaló Dulcinea is, kihez hogy zantalanabban bejárhasson szerelmes lovagja, kulcsot csináltatott a paradicsomához. Ezzel a kulccsal csipték el a lovagot s ezt az ártatlan incidenst aknázza ki az a politikai iparlovag, hogy valóságos hőskölteményt szőjjön belőle tulajdon feje köré, melyről a régi babérok ugyancsak le vannak már tépve. Gyilkos merénylettel kürtölte tele a naiv pesti lapokat s 500 frt. vérdíjat tűzött a fejére! Ez az egy maga eléggé leleplezheti az egész „merénylet“ igazi forrását. Mert ugyan ugyan, Méltóságos uram, ki az ördög edna 500 forintot azért az éretlen tökért, a mit egy hatosért is megkaphat?

Reggelizés előtt fél pohár

SCHMIDTHAUER-féle

Igmándi

keserűvíz

az elrontott gyomrot 2-3 óra alatt teljesen rendbe hozza.

Hathatós óvszer a belső betegségek elterjedésének megállítására, ugyszintén kiváló gyógyhatású gyomor-, bél- és vérbajokban, továbbá elkövérédek, szívelhásadás és azzal járó fulladásnál, sárgaság, máj- és lépdaganat, cukorbetegség, aranyér csúz- és kőszvényél, vérbőségél s egyéb belszervezeti bajokban. Főszertküldés a forrástulajdonos: **Schmidthauer Lajos** gyógyszerésznél Komáromban. Kapható minden jobb gyógyszerár és fűszerüzletben, kis üveg 30 f. nagy üveg 50 f. Össze nem tévesztendő másfajta keserűvizekkel. Kapható **FIUMÉBAN** horvát-dalmát és a tengerpartvidék részére **HEIM F.** nagybani elárúsító nagy ásványvíz raktárában. Kicsinyben **JECHEL FERENC** drogeriájában **Corso 10 sz. alatt.**

Il congresso geodetico internazionale.

Budapest, 29. Oggi fu chiuso il 15.º congresso internazionale di geodesia. Su proposta di sir Giorgio Darwin si deliberò di tenere il prossimo congresso nel 1909 a Cambridge.

Hentes üzlet.

Az első fiumei magyar hentes szeptember hó 30-án az 1-ső számú nagycsarnokban megnyitja fióküzletét, hol naponként friss sertés-hus, töltelékek, szalonnák és valódi tiszta sertés-zsir lesz kapható.

Kerestetik

Egy hét szobás vagy két, egymás mellett fekvő 3 és 4 szobás lakás fürdő és villanyvilágítással, lehetőleg kilátással délre és a tengerre. — Legalább két évre.

Ajánlatok a kiadóba.

Una stanza ammobigliata

d' affittare, con ingresso libero. Riovlgersi a Sussak, casa Bakarčić No 101, Zvonimirova ulica.

ABBAZIA,

„Nemzetközi Hálókeesi Társaság“
fürdőtelepe egész éven át nyitva.

Iroda: Stefánia szálloda.

Sürgőnycim: Kuranstalten Abbazia.

Egészen új berendezés. A fürdőgazdagság összes épületei renoválva és a leg-elegánsabban újonnan bebútorozva. Lift, villamos világítás, meleg- és hidegvízvezeték, tengerfürdők. A fürdőgazdagság épületei: Stefánia szálloda, Quarnero szálloda és kávéház, 1-ső 2-ik és 3-ik számú dependance, Amália, Angiolina, Flóra, Laura, Mandria, Slatina villák stb. A társaság szállodái a fürdőhely központjában, a híres babéredőben a tengerparton, a legnagyobb, e nemből egyedülálló kényelmet nyújtják. (Angiolina tengerfürdő a Quarnero szálloda mellett, Lajos Victor főherceg meleg tengerfürdő és gyógyfürdő a Stefánia szállóval és a 2-ik számú dependanceval közvetlen összeköttetésben.)

A Quarnero kávéházban, a Glacier pavillonban, a Stefánia szálloda télikertjében és nagy éttermében naponta hangverseny. Az elegáns nagyközönség találkozó helye.

A legjobb hírű konyha. Saját borpince, 25 féle francia pezsgő. Nagy társalgóhelyiségek, olvasóterem, zeneterem, játéktér, télikert, jól szellőztetett magas éttermek nagy kiterjedésű saját park, gyönyörű kilátással a fiumei öbölre (Quarnero) és a szigetcsoportha (Veglia, Cherso).

A Stefánia szállodában minden nyelven beszélnek. Tudakozódásra szíves készséggel válaszol a „Nemzetközi Hálókeesi Társaság“ fürdőtelepeinek igazgatósága.

Abbazia Stefánia szálloda.

FIGYELJÉK meg és jöjjenek el a NEW-YORK városához

cimzett

≡ Rövid- és divatáru üzlet ≡

megnyitásához.

Via Andrassy 1 sz.

➡ Megnyilik hétfőn 1906. október 1-én. ➡

Jótállást vállalunk

===== jó áruért =====

soha nem látott potomárákért

és állandó vevőnk lesz.

Nincs többé tejmizéria! Ne vegyünk osztrák tejet.

Tudja-e ön, milyen tejet ivott eddig? Osztrák volt biz az. De ez nem az ön hibája. Fiumében eddig csakis osztrák tej volt kapható. De tettünk róla.

Megalapítottuk a magyar belügyminiszter hozzájárulásával az első

Magyar-horvát tejet szállító társaságot.

A tej még melegen érkezik reggel, este a szomszédos Lokvén fentartott nagyszabású tehenészetből, megérkezése után orvosilag felülvizsgálják.

➡ A tej első rendű minőségű. ➡

Naponta kétszer, reggel és este házhoz szállítva. A tej jóságáért jótállunk.

===== Minták ingyen. =====

A társaság fiumei képviselője: MILANKOV, Via Molino 1. sz.

Telefoni megrendelések legpontosabban elintéztetnek.

Telefon szám 797.

Jutányos áru butorok!

FIUME, Via San Vito 3, 5, 7.

CAMERA RIKÁRD

Stopár G.-cég képviselője. — Fiume.

2 ágy (egy helyre való).....	18.— frt	Egyszerű teljes szobaberendezés, fényes gör. stílus	100.— frt
2 éjjeli szekrény.....	12.— "	Teljes szobaberendezés, fényes görög stílus, márványdíszszel	125.— "
2 szekrény (Chiffon).....	26.— "	Teljes szoba - berendezés, matt, ó-német stílus, márványdíszszel	145.— "
1 mosdó-szekrény.....	3.20 "	Konyhakredenc	13.— "
1 asztal.....	3.50 "	Konyhaszekrény 4 fiókkal	16.— "
1 tükör.....	1.50 "	Ágyrugany	5.— "
1 kép.....	2.— "	Összecsukható vaságy gumimival	11.— "
4 szék.....	3.50 "		
1 köpőlada.....	—80 "		
1 törülköző-tartó.....	—80 "		
teljes szobaberendezés	71.— frt		

➡ Fa-ágy, fényes (egy helyre való) ruganyval 14.—frt. ➡

Butorok gyári raktára.

Hertmann József és fia

Via Governo (Corso) - FIUME, - Telefon 504. sz.

Fa-, vas-, szőnyeg-kanapee és foteuil

➡ BUTOROK ➡

nagy kiállítása.

Mérsékelt árak. Gyors és szolid kiszolgálás. Vidéki megrendelések azonnal elintéztetnek. Az árak díjmentesen szállítatnak a pályaudvarra, vagy a hajóra. Készízetésnél cassa scontó.

Legjobb alkalmi butor beszerzési forrás.

Függöny és szőnyeg raktár. — Tetszés szerinti minták.

Az üzlet egy része bérbeadó.

===== Bővebb tudósítások fenti cégnél. =====

Alessandro S. Szántó

Via Governo 14 - FIUME - (Corso) Telef. 46.

Higiéniai-, gummiáru-, orvosi és orthopediai műszer, kötszer, gummi-harisnya, toilette cikk és illatszer üzletét megnyitotta.

Orvosi és orthopediai műszerek gyorsan és mérsékelt árban javíttatnak.

Ha aperto il suo negozio con grande assortimento

Articoli Igienici. di Gomma, Strumenti Chirurgici ed Ortopedici. Bendaggi, Calze elastiche, Articoli da Toilette, Profumerie, ece.

Si assumono riparazioni di Strumenti Chirurgici ed Ortopedici.

Fentartott hely a Fiumében levő

„ALLA SALUTE“

gyógyszertár

részére; Dr. MIZZAN A.,

az „ADRIA“ palotával szemközt. — Telefon 385.

A gyógyszertár ajánlja magát minden orvosi rendelést azonnal és exakt elkészíteni. Kapható minden gyógyszerészeti különlegesség, gyógyszappanok, az összes ásványvizek, toalettcikkek és szépitőszerek, stb. stb.